

कोशी बेसिन इनिशिएटिभ

धनकुटाको निबुवा-तांखुवा जलाधार क्षेत्रमा सुक्दै गरेका पानीका मुलहरु जगाउने प्रयास

धनकुटाको निबुवा-तांखुवा जलाधार क्षेत्रमा मुलहरु खानेपानीका प्रमुख स्रोत हुन् यद्यपि यी मुलहरु विभिन्न कारणले सुक्दैछन् । त्यहाँका समुदायहरुले तल उल्लेखित उद्देश्यहरु प्राप्त गर्नका लागि अन्तरराष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (इसिमोड) ले विकास गरेको ६ चरणको कार्यविधि पालना गर्दैछन्

जलआपूर्तिको सुरक्षा सुनिश्चित गर्न
सुरक्षित पिउने पानीको पहुँचमा सुधार गर्न
स्थानिय समुदायहरुबिच पानी सम्बन्धि द्वन्द्व न्यूनीकरण गर्न
परम्परागत रूपमा खानेपानी ओसारन जिम्मेवार महिला तथा बालिकाहरुको जीवनमा सुधार ल्याउन
पर्यावरणीय सेवामा अभिवृद्धि गर्न
जलवायुसँग सम्बन्धित जोखिम न्यूनीकरण गर्न

प्रशासकीय क्षेत्रहरु

धनकुटा नगरपालिका र छथर जोरपाटी गाउँपालिका

गाउँहरु

हिले, गुराँसे, छथर जोरपाटी, भीरगाउँ, तांखुवा, र ठोकागाउँ

सहायक नदीनाला

निबुवा, तांखुवा, मधुगंगा, थाप्रे, र छ्यारछ्यारे

जनसंख्या

३३,३४९

क्षेत्रफल

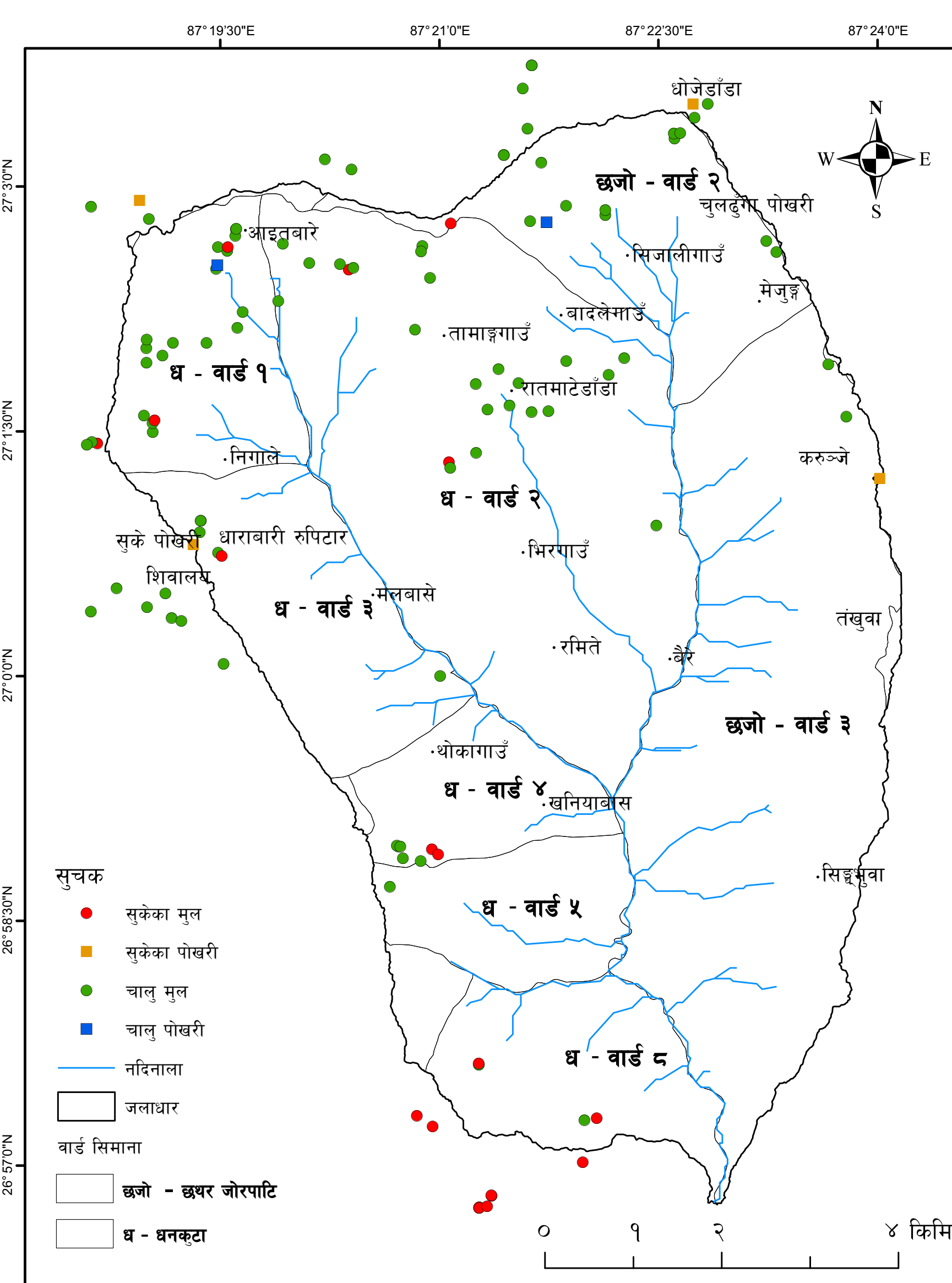
७३ वर्ग कि. मि.

उचाइ

समुद्री सतहदेखि २४३ देखि २,२३९ मिटर माथि

वार्षिक औसत वर्षा

९६० मिलिमिटर

निबुवा-तांखुवा जलाधार क्षेत्र र वरपर रहेका जलस्रोतहरु

स्थलगत गतिविधिहरु

तथ्याङ्क सङ्कलन

मुलहरुसँग सम्बन्धित आधारभूत जानकारी लगायत मुलका प्रकार र वरपरको भौगर्भिक अवस्था अध्ययन गरियो ।

समग्रमा ६ पोखरीहरु, २३ सुकेका मुलहरु र ७४ चालु मुलहरु पाइयो र टिपोट गरियो ।

मुलहरु मध्ये उच्चतम जलप्रवाह थाप्रे खोलामा (३०० लि. प्रति मिनेट) र न्युनतम बिर्सा धारामा (१.०२ लि. प्रति मिनेट) पाइयो ।

धनकुटा नगरपालिका र भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयले नदी तथा खोलानालाको प्रवाह नाप्न तथा स्थलगत पानीको गुणस्तर नाप्न सिकाई अभ्यास गरियो ।

भूगर्भ

स्थलगत भ्रमण गरि जलविज्ञान सर्वेक्षण गरियो ।

निम्न स्थानकालागि स्थानिय निकायसँगको सहकार्यमा मुलाधार व्यवस्थापन स्थल पहिल्याइयो: (१) धोजे डाँडा (छथर जोरपाटी) (२) चुलढुंगा पोखरी (छथर जोरपाटी) (३) सुके पोखरी, शिवालय मन्दिर र धाराबारी रुपटार (धनकुटा) ।

स्थानिय सरकारका प्रतिनिधिहरुसँगको संयुक्त स्थलगत अनुगमन गर्दा जलाधार क्षेत्रमा चिरा परेका र हावापानीले क्षीण बनाएका परिवर्तित (metamorphic) चट्टान भेटियो । त्यस्ता चट्टानमा चिरा र छिद्रहरुबाट पानी बिस्तारै जमिनमा सोसिएर स्थानिय जलवायु तथा भौगर्भिक अवस्था अनुसार त्यस भेगका मुलाधार मा पानी भण्डारण हुन्छ ।

सामाजिक सर्वेक्षण

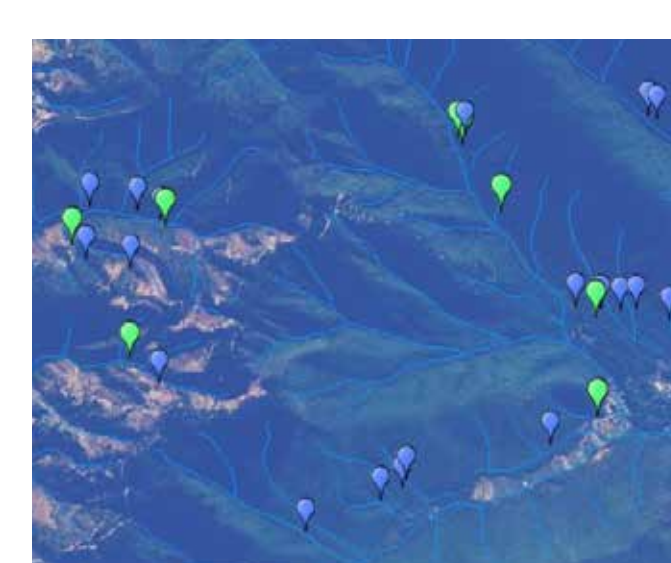
स्थानिय बासिन्दा तथा सरकारी प्रतिनिधिहरुसँग गरिएका विभिन्न सामाजिक सर्वेक्षणले जमिनको प्रयोगमा आएका परिवर्तन, ढुङ्गा खानीको उत्खनन र जथाभावी पूर्वाधार विकासका कारण परम्परागत पोखरी तथा मुलहरु सुक्दै गएको देखियो ।

धनकुटा नगरपालिकाको वडा नं १, २ र ३ तथा छथर जोरपाटी गाउँपालिकाको वडा नं २ र ३ मा बसोबास गर्ने विभिन्न जातीय समूहका करिब १५० घरधुरीलाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने २९ वटा मुलहरु भेटिए र तिनीहरुलाई ऋतुअनुसार अनुगमन गर्न छनौट गरियो ।

आगामी चरणहरु

मुलाधार संरक्षण र सम्बर्धन गर्ने उद्देश्यले चुनिएका ३ मुलाधार क्षेत्रमा आवश्यक गतिविधिहरु गर्ने र ६ चरणको कार्यविधि अपनाउन केन्द्रित रहने ।

इसिमोडले विकास गरेको ६ चरणको कार्यविधि

पहिलो चरण

जलस्रोतको नक्शांकन

दोस्रो चरण

तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण

तेस्रो चरण

सामाजिक तथा सुशासन प्रणालीबारे जानकारी

चौथो चरण

भौगर्भिक अध्ययन र पुनर्भरण क्षेत्र पहिचान

पाँचौ चरण

पुनर्भरणका उपायहरु र सुशासन कार्यान्वयन

छैठौ चरण

प्रभाव अनुगमन

यी गतिविधिहरु संयुक्त रुपमा धनकुटा नगरपालिका, छथर जोरपाटी गाउँपालिका, वडा प्रतिनिधिहरु, समुदायका सदस्यहरु, भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय, धनकुटा, वन तथा भू संरक्षण विभाग, काठमाडौं, जिल्ला वन कार्यालय, धनकुटा, र कोशी बेसिन इनिशिएटिभ, इसिमोडद्वारा कार्यान्वयन गरिदै छ ।